

ct

No hi ha bosc a Sarajevo

de
Begoña Moral

(fragmento en catalán)

Traducción de Roger Batalla

ESCENA TERCERA

S'il·luminen dos espais simultanis.

En el primer espai, una dona bosniana renta els plats i els eixuga en una pica vella i rovellada, mentre escolta les notícies a la ràdio. El moviments que fa són lents i dislocats, entretallats. Al costat de la cuina, hi ha un sofà de dues places. Al damunt, hi ha el retrat d'un home bosnià d'una quarantena d'anys. Un nen bosnià seu a terra al peu del sofà i mira la tele, que no té pantalla. Dibuixa en un paper sense parar-li atenció.

La dona i el nen no aturaran la seva acció ni deixaran de somriure durant l'escena. Tot està cobert de cendra.

El segon espai que s'il·lumina és un petit escriptori de fusta. Assegut, un home d'uns quaranta anys recita amb una veu maquinàl. És la PREMSA. Quan la PREMSA comença a parlar, la ràdio deixar de sonar. Al seu costat, un altre home es va passejant al voltant de l'escriptori amb signes evidents de preocupació. És el representant de les NACIONS UNIDES.

LA PREMSA

L'esperat informe sobre la matança de més de 7.500 musulmans a Srebrenica (Bòsnia) al juliol de 1995, que s'ha presentat avui a Holanda, eximeix de culpa els cascos blaus, que protegien l'enclavament musulmà, i assenyala que era pràcticament indefensable. Els soldats no estaven en condicions de resistir... Tot i que s'ha de reconèixer que, sense saber-ho, van assistir a la neteja ètnica perpetrada pels serbis contra els musulmans. L'informe responsabilitza les Nacions Unides per no haver ajudat més a les víctimes i per haver-los donat instruccions "vagues", però assegura que el genocidi no es podia preveure de cap de les maneres.

El representant de les NACIONS UNIDES aixeca el cap i parla molt exaltat.

NACIONS UNIDES

Per no haver ajudat més a les víctimes? Ho vam fer. Què significa ajudar? Ajudar significa auxiliar els bosnians, socórrer els bosnians. Ho vam fer. És clar que ho vam fer.

PREMSA

Amb aquest informe, es pretenia aclarir el paper tan criticat dels cascos blaus, a qui durant anys s'ha responsabilitzat de la matança: un dels episodis més dramàtics de la Història des de la II Guerra Mundial.

NACIONS UNIDES

El vostre deure és ajudar, això significa que HEU d'ajudar.

PREMSA

Ja, segur!

S'il·lumina l'espai de la Biblioteca de Sarajevo.

MISS SARAJEVO

L'11 de juliol de 1995, cinc dies després que les tropes serbo-bosnianes enviades per Ratko Mladic rodegessin l'enclavament, les forces de pau de les Nacions Unides LES VAN DEIXAR ENTRAR I ES VAN RETIRAR. En les hores següents, més de 7.500 homes en edat militar van ser brutalment assassinats i enterrats en fosses comunes. Les Nacions Unides van ordenar als cascos blaus que no intervinguessin.

NACIONS UNIDES

L'ordre era clara: "Cascos blaus, ajudeu a tot aquell que ho necessiti!"

MISS SARAJEVO

Hi havia ordres que defensessin l'enclavament, només si els mateixos cascos blaus corrien perill.

LA PREMSA

Les tropes de Mladic eren molt més nombroses i estaven fortament armades. Als soldats de l'ONU, no els va quedar més remei que entrar a l'enclavament i agafar els vells, les dones i els nens, i evacuar-los per tal d'evitar un bany de sang, però, segons l'informe, no sabien que es produiria una massacre.

NACIONS UNIDES

No sabíem que es produiria una massacre.

LA PREMSA

...i tampoc no hi ha cap prova que els soldats participessin activament en la selecció dels evacuats, tal com s'ha dit?

NACIONS UNIDES

Mai no hauríem participat activament en la selecció dels evacuats. Això! Mai no ho hauríem fet!

LA PREMSA

Reacció dels familiars:

LA DONA BOSNIANA QUE RENTA ELS PLATS COBERTA DE CENDRA deixa de moure's i comença a cridar a plens pulmons. MISS SARAJEVO comença a comptar de l'1 al 7.500. El crit de la dona és un crit regular i continu que s'allarga en el temps. LA PREMSA ha d'apujar el volum de la veu perquè les seves paraules puguin ser intel·ligibles. El FRANCTIRADOR SERBI agafa l'HOMER BOSNIÀ QUE ENTRA i el degolla una vegada i una altra. El representant de l'ONU s'ho mira impassible i L'HOMER SERBI li arrenca les dents a L'HOMER BOSNIÀ QUE ENTRA cada vegada que cau a terra.

LA PREMSA

El document també nega que els soldats assistissin impassibles a l'execució dels musulmans.

NACIONS UNIDES

Mai. Es van dur a terme lluny dels nostres ulls. Lluny dels nostres ulls.

LA PREMSA

L'execució dels musulmans.

NACIONS UNIDES

Lluny dels nostres ulls.

LA PREMSA

L'execució dels musulmans.

NACIONS UNIDES

Lluny dels nostres ulls.

LA PREMSA

...impassibles a l'execució dels musulmans perquè la majoria de les execucions es van produir els dies següents a la caiguda de l'enclavament i, per tant, es van dur a terme lluny dels seus ulls. Ni els cascos blaus ni els governs ni les Nacions Unides podien preveure en absolut la massacre que s'acostava perquè la decisió del genocidi "no es va planejar amb antelació".

NACIONS UNIDES

(esgotat) No es va planejar amb antelació.

NICK CAVE i MISS SARAJEVO canten Perfect day al mateix temps que LA DONA BOSNIANA QUE RENTA ELS PLATS COBERTA DE CENDRA deixa de cridar i comença a recitar amb molta angoixa la lletra de la cançó. El FRANCTIRADOR SERBI continua degollant els successius HOMES BOSNIANS QUE ENTREN.

DONA BOSNIANA QUE RENTA ELS PLATS COBERTA DE CENDRA

És un dia perfecte, bevem sangria al parc i després, quan es fa fosc, tornem a casa. És un dia perfecte, donem de menjar als animals del zoo, després anem al cine i tornem a casa. Oh, és un dia tan perfecte! Estic contenta d'haver-lo passat amb tu. Oh, és un dia tan perfecte! Em tens a les teves mans. És un dia perfecte, ens oblidem dels problemes. Fem diumenge i fem la nostra. És tan divertit. És un dia perfecte, m'has fet oblidar de mi mateixa. M'he pensat que era algú altre, algú bo. Oh, és un dia tan perfecte! Estic contenta d'haver-lo passat amb tu. Oh, és un dia tan perfecte! Em tens a les teves mans. Només recolliràs el que has sembrat. Només recolliràs el que has sembrat. Només recolliràs el que has sembrat.

LA DONA QUE RENTA ELS PLATS COBERTA DE CENDRA cau a terra desplomada.

(...)

ESCENA QUARTA

EL FRANCTIRADOR es gira sense temps a reaccionar. L'HOME QUE ENTRA li dispara un tret a la nuca. EL FRANCTIRADOR cau a terra i L'HOME QUE ENTRA

*surt de l'habitació. EL FRANCTIRADOR MORT s'eixeca.
S'il·lumina LA DONA QUE RENTA ELS PLATS.*

FRANCTIRADOR

Anaves per la carretera. Això és el que sembla..., pel que m'expliques.

DONA QUE RENTA ELS PLATS COBERTA DE CENDRA

No crec que fos exactament una carretera.

FRANCTIRADOR

Sabies que et podia passar pel damunt?

DONA QUE RENTA ELS PLATS COBERTA DE CENDRA

No crec que em poguessis passar pel damunt. No podem estar parlant del mateix moment.

FRANCTIRADOR

Només em limito a repetir el que m'has dit. Jo no hi era. Ja me n'havia anat.

DONA QUE RENTA ELS PLATS COBERTA DE CENDRA

No te n'hauries d'haver anat.

FRANCTIRADOR

Cuinaves tu a les nits?

DONA QUE RENTA ELS PLATS COBERTA DE CENDRA

No volia que es fes malbé el menjar. *Pausa.* A més, ens estàvem quedant massa prim.

FRANCTIRADOR

Quan vas escoltar la música?

DONA QUE RENTA ELS PLATS COBERTA DE CENDRA

Mai no n'hi va haver, de música.

FRANCTIRADOR

Però sí un camí.

DONA QUE RENTA ELS PLATS COBERTA DE CENDRA

A mi la música que m'agradava aleshores era la d'aquells grups anglesos dels vuitanta.

FRANCTIRADOR

Gairebé no es podia escoltar cap altra cosa.

DONA QUE RENTA ELS PLATS COBERTA DE CENDRA

No. T'equivoques. Era difícil trobar música enlloc.

FRANCTIRADOR

Ahir vas dir que la música havia estat la culpable.

DONA QUE RENTA ELS PLATS COBERTA DE CENDRA

Ningú no va tenir la culpa.

FRANCTIRADOR

Però tot i així...

DONA QUE RENTA ELS PLATS COBERTA DE CENDRA

Ningú no podria recordar la música. Perquè no era música. No ho semblava. Ni tan sols mentre m'ofegava. Encara menys sota l'aigua. Quan creia sentir que em moria. No recordo la música.

FRANCTIRADOR

Tu cantaves llavors?

DONA QUE RENTA ELS PLATS COBERTA DE CENDRA

Si obria la boca, si aconseguia obrir la boca per respirar, per treure-la d'entre els llençols, m'espantava més perquè m'adonava que m'estava ofegant.

FRANCTIRADOR

Diuen que no és dolorós morir ofegat.

DONA QUE RENTA ELS PLATS COBERTA DE CENDRA

Diuen moltes coses.

FRANCTIRADOR

Ho he sentit més d'una vegada.

DONA QUE RENTA ELS PLATS COBERTA DE CENDRA

No estic morta. Això és clar.

FRANCTIRADOR

Sí, almenys això és clar. *Pausa.* Et trobo a faltar.

DONA QUE RENTA ELS PLATS COBERTA DE CENDRA

Durant el quart, només podia pensar on era el nen. Havia sentit històries. O durant el cinquè.

FRANCTIRADOR

Em pensava que havies dit que havien passat de llarg.

DONA QUE RENTA ELS PLATS COBERTA DE CENDRA

El menjar els va atreure.

FRANCTIRADOR

I tu cuinaves.

DONA QUE RENTA ELS PLATS COBERTA DE CENDRA

El nen era a la part del darrere. No l'havia vist. *Pausa.* Havia après a fer-ho amb els porcs. Amb un matxet gruixut.

FRANCTIRADOR

Podies fer-ho fàcilment?

DONA QUE RENTA ELS PLATS COBERTA DE CENDRA

No, però m'esforçava. Per ells. Per tots. No ens mereixíem el que ens passava. El primer em va costar. Vaig haver de fer-ho a tres temps. No acabava de tallar. Cridava. Però gairebé no sagnava.

FRANCTIRADOR

Va haver de ser difícil per tu.

DONA QUE RENTA ELS PLATS COBERTA DE CENDRA

No podíem fer cap altra cosa. Després vaig agafar pràctica. Al principi, em sagnaven les mans. Però és com quan et talles i no sents dolor. No sentia dolor. No em feia mal.

FRANCTIRADOR

I el nen?

DONA QUE RENTA ELS PLATS COBERTA DE CENDRA

Era a la part del davant.

FRANCTIRADOR

Has dit que era a la part del darrere. *Pausa*. Et trobo a faltar.

DONA QUE RENTA ELS PLATS COBERTA DE CENDRA

Es van ofegar tots al riu. Jo mateixa els hi vaig portar. I vaig deixar la ciutat neta. Tenien gana. Va ser fàcil. La música que mastegaven era la meua veu i el meu cos. Va ser molt fàcil. Ara he parit un nen mort. I ningú no el vol alletar. Tornaràs tu per fer-ho?